

J. H. M.

BUTLLETI

DE

NOSTRA PARLA

Any I. - N.º 10. MAHÓ.—PASSATGE D'EN SITGES, 1

Maig 1924.

CATEDRÀTICS I DEIXEBLES

I

Ara qui esteim en temps d'examens es aquest un tema de certa actualitat. I mes ho ès enguany que altres vegades ja que es Directori prepara, segons diu, unes grans reformes en sa segona ensenyança.

Ses relacions entre catedràtics i deixebles sembla que tindrien d'esser sempre de lo més cordials, però, per desgràcia, boní bé maí ès així. I aquesta harmonia que deuria haver-hi es pert en gran part per sa propaganda que, quasi sempre inconscientment, fan molts de pares, germans i amics dels deixebles predisposant com, es natural, an aquets en contra de s'Institut.

Es catedràtic es, en concepte des deixeble, un inimic al qual es té de perjudicar per tots els mitjans imaginables: no escoltant-lo quan explica, no estudiant, arribant tard a classe o no anant-hí, cometent colque falta de conducta. Està clar que es qui emprèn aquesta ofensiva acaba per conquerir un o més *suspensos*.

Pero s'atraquen els exàmens i es fa precis deixar tal actitud hostil i cercar *influències*, si bé moltes vegades els mateixos alumnes van a parlar amb els professors per exposarlis se seva situació i demanar indulgència. Han estat neurastènics, han tingut desgràcies de familia, son una mica nerviosos i açò fa que es moguin a classe sense cap mala intenció, un *suspens* ha de causar la mort a son pare o a sa mare; i per aquet camí li enfilen una collecció de llástimes qui basten per eternir una roca. ¡Pobre del professor si en fa cabal! I, amb tot i amb açò, ¡ès tan humá atendre-ls! Se 'ls hi diu que es calmin, que estudiïn: encara falta un més i treballant de debò com que ja tenen alguns coneixements, es poden posar en condicions de tenir un *aprobat*. S'al·lot es despedeix amb quatre compliments, si és que els sap fer, i es posa a fer feina com un negre de nits i de dia fins que arriba es de s'exàmen i... aprova. I are ve lo bò. En lloc d'estar content de veure que es professor l'hi ha donat tota casta de facilitats el critica i inflant ses pròpies malifetes diu: «Fulano és tan ase que després que *he fet s'animal tot s'any* encara m'ha aprovat.» *He fet s'animal tot s'any*, ¡quina glòria! I aquet bon senyor, sense sebre ben bé es mal que fa, va contant a uns i a altres *animalades* (!) fetes a s'Institut; sa seva maginació es desborda, cada vegada que ho conta ho fa mes gros, i, al cap d'uns anys amb tals gestes estudiantils n'hi ha per escriure un poema èpic. Açò és molt trist, però no constitueix tot sol sa llegenda negre dels Instituts.

Lo pitjor, lo mes lamentable, es que bons al·lots, deixebles models, com jo en conec, recordant es temps d'estudiant, per posar-se a s'altura de ses circumstàncies, contin una serie de tropelies que no han fet mai, ni sommiar-ho, ajudant a escampar aquest desamor i despreci tan general avui pels Instituts i que, fent anar per mal camí als deixebles, causa un gran mal a sa cultura.

J. H. M.

FRANCESC PUJOLS

Nat a Barcelona l'any 1884.

Bibliografia: «Llibre que conté les poesias de Francesc Pujols» (1904).

Joan Maragall presentava la poesia de Francesc Pujols com una creació espontània i sanitosa que parla «de la terra molla i de la frescor dels pàmpols i del raig del sol, i de fruites, i de xapoteig d'aigües» poesia dominada pel «sentiment del meravellós» i feta sota el mestratge del poble. Maragall devia veure, a més a més, en els versos de Francesc Pujols la seva teoria de la «paraula viva» duta a les últimes conseqüències: «quan el poeta desmaia, el vers cau esguerrat i fa llàstima». Al costat de la paraula viva, un aiguabarreig de paraules espontànies, però mortes.

Francesc Pujols, adolescent encara, s'acosta al poble. Intenta de fer una poesia popular, a l'ombra directa del romanceret. Aquest acostament voluntari, aquesta subjecció a la lírica tradicional i anònima, de la qual pren àdhuc les incorreccions i la brossa, ens explica el secret del seu cant.

«El perfet es l'espontani d'un esperit cultivat» diu un poeta espanyol d'ara. Cerquem en l'obra de Francesc Pujols les belles monjoies que senyalen aquesta actitud.

Quan el poeta abandona, de tan ple que se sent, la tesi es quan la seva poesia brolla mes pura. La perfecció és sempre natural, espontània. Cal però que la crei un esperit madur o cultivat.

Francesc Pujols s'apropava a la poesia popular amb un gest massa rendit. No va saber aclarir prou bé, devegades el bosc espès de la cançó del poble. Menat per una amor flamejant, va humiliarse davant la paraula viva i la barroera alhora. Aquest lliurar-se en cos i anima a la poesia popular, va fer, és veritat, que el vers caigués més d'un cop «esguerrat i fent llàstima» però va encendre belles tonades senzilles, d'una simplicitat meravellosa.

TOMAS GARCES.

DEMATI DE SANT JOAN

Demati de Sant Joan
tot just el cel clarejava:
el sol encara no surt
que les nines se llevaven.

Amb la bona hora que fa,
totes surten a la plaça:
se 'n van a l'abeurador
cada any s'hi renten la cara.

Sant Joan, que és tant bon Sant
de tots els mals les guardava.
La més rossa fa un somris
amb la cara dintre l'aigüa:
el somris era tant dolç
que tota l'aigüa es gronxava.

De tant bé com s'ha rentat,
ja li 'n cau una arrecada.
L'arrecada se 'n va al fons:
surt el sol, que tot ho aclara:
amb el primer raig de sol
ja la veu com brillejava.

Venen a abeurâ els cavalls:
les ninetes s'apartaven.

—El cavall blanc se la beu,
el cavall blanc, l'arracada.

La nineta arranca el plor:
les altres l'aconsolaven.
Sant Joan, que és tant bon Sant,
ja li 'n posa l'arracada.

L'OCELLET

L'ocellet no vol volar:
ja volaria
ja volaria,
l'ocellet no vol volar
ja volaria
si fos clar.

Sota l'ala té 'l capet;
sota l'ala,
sota l'ala;
sota l'ala té 'l capet.
sota l'ala
arrupidet.

Té la ploma estarrufada,
tota molla,
tota molla,
té la ploma estarrufada,
tota molla
de rosada.

Ventijol del dematí:
vina, vola,
vina, vola:
ventijol del dematí:
vina, vola
cap aquí.

L'ocellet s'ha despertat:
se 'n quedava
se 'n quedava:
l'ocellet s'ha despertat
se 'n quedava
enlluernat.

Tot el cel es blau de fresc:
piula i canta,
piula i canta,
tot el cel es blau de fresc:
piula i canta
l'ocellet.

Tant bon punt arrenca el vol
brillejava,
brillejava;
tant bon punt arrenca el vol
brillejava
amb el bon sol.

Ventijol que l'ha bufat,
la rosada,
la rosada,
ventijol que l'ha bufat,
la rosada
li ha espolsat.

L'ocellet aixeca el vol
canta i vola,
canta i vola;
l'ocellet aixeca el vol:
canta y vola
que fa sol.

C O R P U S

Si la pageseta
vé de combregar,
tot ho veu més clar.
Torna a la masia
pel florit camí
de bon dematí.
Ja 'n troba a sa mare
que torna de l'hort.
—Deu-me esmorsar, mare,
que tinc mal de cor.
Mentres esmorsava
l'hi tocava el sol.

CANÇONS CATALANES A L'ATENEU

Hem de felicitar-nos que al saló d'actes de l'Ateneu de Mahó, i formant part del programa d'un concert, hagi estat donada una audició de cançons catalanes. En les planes d'aquest *Butlletí* s'ha parlat més d'una vegada de la conveniència que aquestes cançons siguin conegudes del nostre poble a fi que hi vagi renaixent l'amor a les cançons de la terra. Es per açò que ens va sorprendre agradablement la lectura del programa de l'esmentat concert, i és per açò que hi vàrem acudir amb interès. Aqueix interès va tornar íntima complaença en escoltar les exquisides cançons en llavis de la senyora Mercadal d'Aguinaga. Va dir-les totes amb una gran justesa d'entonació i d'emoció. Ens agradà, però, sobretot, en el «Canticel» de Toldrà i en «El Bastó» de Pahissa. Ambdós compositors han sabut adaptar-se meravellosament a les poesies de Josep Carner i de Josep Pijoan, i la senyora d'Aguinaga va saber-se adaptar meravellosament a la música i a la poesia. La segona cançó hagué d'ésser bisada.

L'auditori va sortir complagudíssim de la selecta sessió i desitjant poder-ne gaudir sovint. Nosaltres ho desitgem també, i gosem esperar que el nostre desig no es veurà defraudat.

L'HOMENATGE A MOSSÈN CINTO

El Rei, el President del Directori i altres personalitats i autoritats han inaugurat el monument que Barcelona ha alçat al poeta que tan inspiradament va saber cantar-la. La nostra adhesió se'n va, però, més que cap aquest homenatge oficial i pompós, cap a l'homenatge, humil i sincer, que un grup de poetes va anar a rendir davant la tomba del Mestre.

El nostre *Butlletí* va associar-se a l'homenatge amb la publicació de «La Balada de Mallorca» o, millor dit, «de les Balears», una de las perles més fines del ric joiell que és el poema de «L'Atlàntida».